

CARTES DE PROP

Esbossos per a una altra memòria

Enric Sòria

En les societats consolidades, no se sol ignorar que una tradició vàlida és un requisit indispensable per a construir un futur digne. Però les tradicions, com la memòria, existeixen en la mesura que algú vol recordar-les, i tenen sentit si algú les fa servir per anar-hi més enllà. Perquè són útils, la majoria de les societats dediquen una ingent quantitat d'esforços a revisar-les i actualitzar-les en relats, símbols, rituals, llibres d'història i estudis que en diem humanístics, amb més o menys concessions a la imparcialitat científica o a les divagacions fantasioses o interessades de la mitologia. És una manera d'explicar-se, i d'entendre's, que en si configura també una tradició amb vistes al futur.

Vist així, no deixa de ser simptomàtic que Xavier Serra tinga molta raó quan observa, en el segon volum de les seues *Biografies parcials*, que el retrat literari de personalitats ha sigut un gènere molt desatés entre nosaltres, els valencians. Més endavant ens diu, també amb raó, que aquesta escassetat de biografies es combina amb un altra, la de llibres de memòries, amb resultats devastadors. La conclusió és indefugible: els valencians, en conjunt, som uns desmemoriats i, així, construir una tradició vàlida és ausades difícil. També podríem conjeturar que, si els valencians ens hem descuidat tant a l'hora de recordar, i d'actualitzar, el nostre passat col·lectiu, és perquè el nostre futur —com a col·lectivitat— ens interessa poc. Els indicis que aquest és el cas són inequívocs.

Amb tot, són indicis que convé matisar. No tinc cap dubte que el valencià és un país, amb una contextura específica i una evolució concreta. Però són pocs els valencians —i aquesta és una de les nostres peculiaritats més acusades— amb una consciència clara d'aquesta realitat que som. L'autoconsciència no és un dels nostres forts.

Xavier Serra fotografiat per Francesc Vera.

Al País Valencià s'ha pogut escriure història, però s'ha transmés poca memòria

Els valencians que saben que ho són i actuen en conseqüència sempre han sigut una minoria, i no han portat mai la veu cantant, ni en cultura ni en res. Per això, al País Valencià s'ha pogut escriure història (i bona), perquè aquesta és una disciplina especialitzada, fàcilment enclaustrable, però s'ha transmés poca memòria, que és una cosa més transversal, que se'n diu

ara: afecta més gent i pot incomodar. Més important encara: al País Valencià, molta gent ha fet moltes coses, perquè veure tota una col·lectivitat sumida en l'ataràxia és un espectacle que no cal esperar, però, en canvi, ben pocs han fet coses amb pressupòsits i objectius netament valencians: des de i per a la nostra societat. Potser per això tenim una tradició tan extravagant i un futur tan dubtós.

Contra aquest panorama s'insurgeix el projecte de Xavier Serra: reconstruir una tradició valenciana vàlida a partir de la gent que l'ha feta possible. En aquest volum, concretament, aquells que van nàixer abans de la guerra i que encara vivien en

el moment d'escriure el llibre. Crec que el projecte sencer és un encert i que ajuda a respondre a una necessitat. En primer lloc per la tria de personatges, ben diversos, però amb un punt en comú essencial: a la seua manera, totes les que ací se'ns contenen són trajectòries exemplars: són molt honestes i, a més, assenyalen models que continuen sent vàlids. D'altra banda (i això també és un encert), aquestes biografies ens les conta algú. Xavier Serra té un punt de vista propi, i ens el fa molt explícit. Com que és un punt de vista interessant i sap expressar-lo amb contundència, la lectura se'ns fa viva i amena. També hi ajuda el seu estil, àgil i a estones abrasiu, on es coneix l'influx de Josep Pla. Així, per exemple, ens assabentem que Salvador Faus, un intermitent mecenes de les arts als anys 40, "fou un diletant demencial i ensuperbit", autor d'una sèrie d'esguerros sinistres, deplorables. Demencial és un dels adjectius més sovintejats en la paleta de Serra. Per descomptat, la València de postguerra que l'autor ens descriu justifica aquesta preferència.

Perquè aquest és un altre mèrit del llibre, i no el menor. Les biografies que el conformen ens parlen d'unes vides i, a través seu, del país en què es van viure. Llegint-les, aprenem o recordem un gavadal de coses: l'estat sens dubte demencial de la universitat valenciana d'aquells anys, que el blaverisme, abans de la Transició, no va ser un vedat de la drete, ni de lluny (com ens ho hauria de recordar la figura del camarada Palomares, i no solament d'ell), o que la degradació del nostre litoral no és cosa d'ara. Els detalls amb què Xavier Serra evoca aquell món solen estar ben documentats i tenen molt de suc. Precisament contra el món que aquests detalls dibuixen (i que ha perviscut), l'alternativa que les seues biografies modelen pot ser una tradició vàlida, i, per tant, molt digna de memòria.

Alfonso Rus.

ESPURNES

Desiderata

Martí Domínguez

Voldríem una drete moderna, culta, de tarannà liberal, atenta als matisos, amb el desig de transcendir i de fer una política democràtica. Comprendríem que fóra tradicionalista, procliu al folklore, amb un component religiós, però sempre arrelat al país. En aquest sentit, també voldríem una església valenciana moderna, atenta als problemes dels seus ciutadans, que detestara el luxe i el balfiament dels recursos i que divulgara la llengua dels valencians (algú li hauria de dir al "retor" Horaci, de la celebrada sèrie "Senyor retor" de Canal 9, que es pot resar en valencià, i fins i tot fer missa). És una desiderata gens estrafolària, pense que raonable. És possible una altra drete, diuen alguns, i quan ho diuen es refereixen a això: es pot ser conservador i, alhora, modern, es pot ser de dretes i no fer vergonya. I a mi, sincerament, aquesta drete valenciana nostra em fa vergonya, i el que és més greu em fa vergonya de cap a peus. Per més que busque algú (sota els preceptes que he detallat, i que no crec que siguen massa exigents: en altres països, no massa llunyans, existeix una drete així), no trobe ningú, el desert és assedegador. Açò ve a tomb del senyor Alfonso Rus, que és un dels polítics del PP que més vergonya em produeix. Em fa vergonya el seu Ferrari, i el seu port de pollastre en garbera, i la seua manera de parlar, i el servilisme amb què actua cap als seus superiors i el despotisme amb què tracta els seus inferiors. Em fa vergonya perquè l'any 2004 va insultar els professors d'universitat, que va titllar de "*chupópteros*", i l'any 2009 va insultar una part dels valencians, exactament tots aquells que diuen "aleshores". Però també em fa vergonya perquè el senyor Rus ha estat el principal responsable, l'instigador, de la censura de l'exposició dels fotoperiodistes de l'any passat i de la destitució del director del Muvim, el professor Romà de la Calle. La ferocitat amb què ha protegit el *jefe* de les notícies del *cas Gürtel* ha estat sense tebiors, sense matisos ni fissures, com una fera. I ara el president dels valencians ha decidit premiar aquesta fidelitat i posar-lo en la llista electoral del seu partit. La pròxima legislatura, si no hi ha cap miracle que pose remei, Alfonso Rus, a més de president de la Diputació de València, serà diputat, cosa que li donarà un gran poder. Camps l'ha situat simbòlicament en la cinquena posició de la llista, just per sobre de Juan Cotino, del qual diuen que és enemic declarat. Potser, fins i tot, entre les aspiracions més secretes de Rus estiga substituir algun dia el *jefe*. Perquè als de la seua classe tot se'ls queda de seguida menut. Tot és possible, però amb gent com ell la meua desiderata, el meu desig d'una drete civilitzada, és com demanar la lluna en un cove. I per més que ho intente no entenc com els valencians poden votar aquests governants.

Recomanem...

DISC-LLIBRE
per XAVIER ALIAGA

MONTGÒLIA

Ovidi Twins
Mésdemil
Benaguasil, 2011

L'atreviment, l'esperit musical obert i un humor multipolar, entre el clown i l'ocurrència genèticament local, són els eixos d'un dels treballs més personals i estranys de la darrera fornada. Per a simplificar la multiplicitat de pals que toquen, units pel fil d'una instrumentació minimal, els Ovidi Twins són un encreuament entre la cançó, amb l'Ovidi com a far llunyà, i el cabaret descarat de The Dresden Dolls. Amb el disc, un número especial de la revista Moixama. Inclassificables.

ASSAIG
per X. A.

L'ENIGMA DE LA LLIBERTAT

David Bueno i Torrens
Bromera / PUV
2011. 277 pàgines

Tradicionalment, conceptes com ara la llibertat de l'ésser humà eren terrenys d'estricta reflexió filosòfica. Però els científics han anat desvelant que la genètica influeix en qüestions complexes del nostre comportament. En aquest assaig tan interessant, Premi Europeu de Divulgació Científica, David Bueno tracta de mostrar, equilibrant el rigor científic amb una oberta voluntat divulgativa, que en la llibertat o la noció subjectiva d'aquesta operen també processos biològics i evolutius.

NARRATIVA
per ADOLF BELTRAN

LES ULLERES DE BARTLEBY

Josep Ballester
Perifèric Edicions
Catarroja, 2011. 135 pàgines

On comença la ficció i on la realitat? Ens trobem davant un dietari o d'un assaig? Aquestes preguntes formen part d'un joc literari que ofereix pistes de les seues pretensions amb el títol d'òbvia referència a Melville i el seu enigmàtic personatge. "Reescric i em reescric cada dia. Òmplic pàgines i pàgines grogues de caligrafia indesxifrable", es llegeix en la introducció. Un exercici d'introspecció literària i d'exploració de la vida al mateix temps.